

Vester Hæsinge Kro 1721 – 2010

Den kongelige privilegerede Vester Hæsinge Kro har ligget på adressen Birkevej 28 i århundreder og tjent sit formål med udskænkning – servering og overnatning for egnens beboere så vel som de rejsende.

De kongelige privilegerede gæstgiverier udspang af problemer med den voksende trafik på landevejene i 1600-tallet. Gæstgiveri var egentlig tidligere baseret på, at de rejsende skulle finde beværtning og overnatning hos lokale beboere langs vejene.

Det var ikke altid lige interessant at få uventede gæster, så de rejsende kunne derfor ikke være sikre på at finde logi. Ved kongelige forordninger blev det efterhånden påbudt at oprette offentlige værtshuse og kroer, som fik ret til blandt andet salg af øl og brændevin til de rejsende, men ikke til egnens befolkning. Med beværterloven af 1912 forsvandt disse privilegier.

Vester Hæsinge Kro var prydet af dette indmurede "skilt" med en flot muret frise rundt om.

Hvornår kroen i Vester Hæsinge er startet vides ikke, men i 1721 kom Peder Hansen Kromand til Vester Hæsinge. Peder fæstede huset af Søbo, og hans søn Hans Pedersen Skytte overtog det efter ham i 1758.

Hans var 61 år, da han døde i 1780, og hans enke Maren Jostesdatter overtog fæstemålet.

I 1795 overlod Maren huset til sin søn Peder Hansen Skytte, der var gift med Maren Nielsdatter fra Stokkebrogaard, Stokkebrovej 5.

Peder Hansen Skytte købte af flere gange jord fra Søbo, og med tiden var der over 18 tønder land jord til kroen. Det meste af jorden lå langt væk i nærheden af Søbo. På denne jord blev siden oprettet et husmandsbrug, Søbovej 4, kaldet Skyttestedet.

I 1801 ses i en brandtaksation, at stuehuset lå nord i gården, det var på 10 fag med undertømmer i eg og overtømmer i fyr. Lerklinede vægge og stråtag. Den øverste stue var på tre fag, det samme var dagligstuen, hvor der fandtes to alkover med fjælle. Desuden var der fire fag bryggers og mælkestue.

En udbygning i nord rummede blandt andet en ølkælder. Et hus mod vest på 10 fag rummede et værelse, svinehus og kornlade. Desuden et hus i syd, hvor der fandtes hestestald og kohus.

Ulovligt krohold

Forbuddet mod at traktere for egnens befolkning mod betaling har været svært for Peder Hansen at overholde, og i 1816 blev han stævnet for ulovligt krohold. Det var ikke første gang, men det blev den sidste, for den 59-årige Peder Hansen var syg og døde inden sagen var afsluttet.

Enken Maren Skyttes blev indkaldt i retssagen, og hun beklagede sit slemme uheld og bedyrede, at hun ikke siden mandens død havde udskænket det mindste mod betaling. Da retten fandt, at Maren ikke kunne gøres ansvarlig for det, der var sket i hendes mands levetid, frafaldt man sagen, men Maren Skyttes blev dømt til at betale omkostningerne. Maren fortsatte dog ufortrødent med sit ulovlige krohold, og i 1829 står noteret i Salling Herreds politiprotokol: For fjerde gang blev Maren Skyttes anklaget for ulovligt krohold. På hendes vegne var mødt sønnen Hans Pedersen, der erklærede, at hans moder aldeles ingen betaling havde modtaget, og at det var hans moder, der af sin gode vilje trakteredede de ankomne personer, som også den snaps Hans Hansen af Vantinge fik om aftenen, og som han sagde at have betalt med to skilling!!

Hans Pedersen Skytte overtog fæstet på kroen i 1827, men allerede i 1831 døde han, kun 37 år

gammel.

Hans Pedersens enke, Karen Rasmusdatter, der var fra Nybølle, giftede sig året efter med sin afdøde mands broder, Niels Pedersen Skytte. Niels blev heller ikke ret gammel, han døde som 47-årig i 1847. Enken Karen Rasmusdatter overtog fæstehuset, og hun fik skøde på kroen i 1855, da hun frikøbte den fra Søbo.

I 1865 ses i sognerådsprotokollen, at Karen Rasmusdatter fik næringsbrev til, i forbindelse med sin brændevinshandel, at drive gæstgiveri eller krohold på den privilegerede kro.

Nu var forholdene så i orden – sådan da – for det kneb med, at Karen Rasmusdatter fik betalt sin brændevinsafgift til kommunen. En overenskomst mellem sognerådet og Karen løste også denne sag, og dermed var alle parter tilfredse.

Niels og Karens søn Christen Nielsen Skytte overtog i 1869 kroen for 2.200 kr. Christens mor døde i 1874, og så blev ejendommen vurderet. Det kunne tyde på, at Christens søskende mente, at han havde fået den for billigt.

De uvildige vurderingsmænd foretog et grundigt eftersyn på stedet, og de vurderede ejendommen noget højere end den pris, som Christen havde givet, men samtidig konkluderede de, at den lave købspris måtte skyldes, at Christens arvepart indgik i handelen.

Vi vil nu følge vurderingsmændene rundt i bygningerne: De konstaterer, at kroen har solide og velholdte bygninger med brændte sten og stråtag.

1890'erne.

Den gamle kro i Vester Hæsinge ses forrest til venstre.

Til højre ses forrest i billedet gavlen af den nyrenoverede kirke, derefter skolen og næsten ude på vejen degnens udhus, hvor der stod et par køer.

Stuehuset ligger i nord, det er på 14 fag, indrettet fra øst til tre gæstekamre, et sovekammer og en gæstestue, disse er tapetserede. Det var meget fint med tapet på væggene på det tidspunkt.

Desuden er der skænkestue, køkken, gang og sal. Tilbygning i nord med tre fag indrettet til bryggerhus med tilbygget kælder. Der er bræddegulv i alle værelser undtagen i skænkestuen og i køkkenet.

Der findes fire skorstene, kakkelovne i fire værelser og komfur i køkkenet. Undertømmeret er eg, overtømmeret fyr. Der findes en rejselade på seks fag i syd ud mod landevejen. Ligeledes en ladebygning langs vejen på 14 fag, indrettet til rejsestald, karlekammer, lo og lade. Desuden er der to gæsteværelser, foderlo, heste- og kostald. En længe i øst på ni fag, indrettet til svinehus, vognport, tørve- og brændeskur samt pakhus.

Det var altså ikke et helt lille bygningskompleks efter den tids forhold. I gården findes en brønd med fornøden vand.

Til ejendommen hører 18,3 tønder land god muld og ca. 3,5 tønder land lette jorder. Ejendommen har følgende sædskifte: første år brak, andet år rug, tredje år byg, fjerde år havre, femte år kløver og sjette år græs, hvilket vurderingsmændene finder passende, da dette sædskifte ikke kræver større gødningskraft end ejendommen selv kan give.

Allerede på dette tidspunkt har der altså været fokus på gødningsmængden, men set med nutidens øjne var der ingen fare for overgødsning med en besætning på to heste, fire mejerikøer, tre ungvæg, tre får og et svin.

Der findes de fornødne avlsredskaber og vogne samt mejeri- og bryggeredskaber.

Christen blev gift som 41-årig i 1876 med bysbarnet den 22-årige Pouline Hansen Stormgaard.

Christen Skytte var en driftig mand, han solgte jorden på Søbovej og købte gården matr. 12a, fra den tid kaldet Skyttegården.

Den nye kro opført i starten af 1900-tallet var en flot symmetrisk bygning opført i røde sten.

Længst til venstre var krofamiliens lejlighed, derefter købmandsforretningen og endelig krostuerne.

Mændene i skytteslægten blev ikke gamle, det gjaldt også for Christen, der døde som 55-årig i 1891. Den unge enke, Pouline Stormgaard, solgte kroen, og dermed var den gamle Skytteslægts æra som gæstgivere forbi.

Ifølge skødet medfulgte der fire senge i udhusbygningen med dertil hørende sengeklæder og et lagen til hver seng.

I den bagerste gæstestue medfulgte tre borde, seks stole, et hjørneskab og en sofa. I den forreste gæstestue eller skænkestue medfulgte bord, bænke, hjørneskab og to stole. Med i handelen fulgte kun godt to skæpper land jord, som Pouline skulle sørge for var tilsået med byg eller havre eller

begge dele efter køberens ønske. Desuden skulle hun levere fornøden halm til en hest.

I skødet står blandt andet, at sælger skulle tåle, at den nye kromand gik på hendes grund, når kroens bygninger skulle vedligeholdes. Modsat skulle kromanden tåle, at folkene på Skyttegaarden gik på hans grund, når de skulle vedligeholde gården. Det fortæller med al ønskelig tydelighed, at de to domme lå meget tæt sammen.

Christens to halvbrødre, der arbejdede i skovene i Sverige, sendte penge hjem, så der kunne bygges et nyt stuehus, og det fik Pouline gjort i 1892.

Pouline var ene om ansvaret for Skyttegaarden, hun giftede sig ikke igen, og med tiden bestyrede sønnen Niels Ejner gården for hende, men han døde i 1912 kun 32 år gammel. Men det er en helt anden historie.

Den nye kroejer var Peder Jørgen Pedersen, der ellers var mejeribestyrer i Håstrup men var født på Skanderborgkanten. Det samme var hans kone Ane Kirstine Laursen. De gav 14.250 kr. for hele herligheden.

Omkring år 1900 nedrev Peder den ene bygning ud mod vejen og opførte en præsentabel rødstenskro med købmandshandel, lejlighed til krofamilien og værelser til overnatning på 1. sal.

I folketællingen 1901 ses, at blandt andre handelsbetjenten Mathias Valdemar Madsen fra Grenå var logerende på kroen. Det var der for så vidt ikke noget mærkeligt i, for der kom mange gæster på kroen, der kunne mønstre både kokkepige, opvarningsjomfru, kørekarl og gårdskarl.

Senere samme år ses, at den unge handelsbetjent har overtaget kroen. Om Peder Pedersen har forbygget sig, skal ikke kunne siges, men det kunne tænkes. I Madsens tid kan ses, at der den 1. februar 1906 har overnattet ikke mindre end 11 personer. Det drejede sig om en sypige, en bødker, en gæstgiver, en vinhandler fra Faaborg, to agenter fra henholdsvis Aarhus og Odense, desuden to

Interiør fra krostuen omkring 1915.

vognmænd fra Odense, en ung pige fra Jylland, en sliber fra Kragerup og en sliber fra Odense. De to sidstnævnte var det vi kalder skærslippere, som gik rundt og sleb knive og sakse for folk.

I 1914 solgte Madsen kroen til Laurits Rasmussen, født på Skræpagaarden i Vester Hæsinge.

Købmandsforretningen har næsten fra starten fået skarp konkurrence fra Vester Hæsinge Brugsforening, der blev oprettet i 1909. Her handlede man jo også med dagligvarer og foderstoffer, ligesom man gjorde på kroen, og desuden fandtes der yderligere i hvert fald to købmænd og to bagerforretninger i byen.

Det gik strålende for Laurits i de første mange år, men så begyndte han at brede sig over for meget. Han overtog bageriet ovre på den anden side af landevejen og han købte Stenderupgård i Gl. Stenderup. I 1931 måtte Laurits sælge kroen, og den blev derefter handlet to gange med få års mellemrum, hvorefter Jørgen og Inger Margrethe Møller overtog den i 1935. De købte Tommerup

Kro i 1941, og kroen skiftede igen ejer. Da købmandsforretningen blev nedlagt i 1930-erne, blev lokalet inddraget til krodriften.

I den tidligere lejlighed for kroparret blev der indrettet en manufakturforretning, hvor de skiftende forpagtere/bestyrere havde et forretningslokale og en lille beskeden lejlighed på 1. sal.

Harald Ellinge drev en god manufakturforretning med et stort udvalg, især i dametøj.

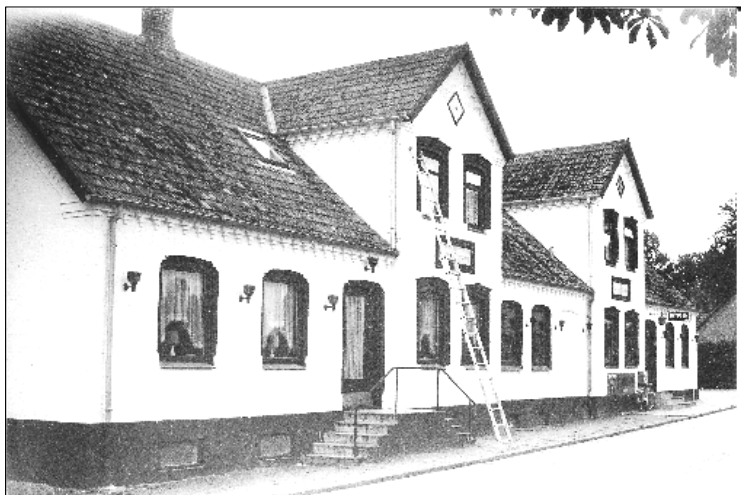
Da Ellinge rejste i 1958, blev det Inge og Arne Mikkelsen, som overtog forretningen. Også de havde en rigtig god og alsidig manufakturhandel. I 1970 flyttede Inge og Arne manufakturforretningen om på Rolighedsvej, og forretningslokalet blev inddraget til krodriften.

Tilbage til kroejerne som i de følgende årtier skiftede med jævne mellemrum. Det var Otto Vanddam, født på Vestergade 46 og ejer af Hårby Fjerkræslagteri, der i 1941 også forsøgte sig som kroejer.

Otto drev kroen med Ove Jensen som bestyrer de næste ti år, hvorefter Christian Brønning Christiansen ejede den til 1957, hvor den blev solgt til mejerist Mikkel Christian Bundgård fra Mors.

I 1969 blev kroen igen handlet, og nu var det Margit Iversen, der prøvede kræfter med den gamle kro.

I 1975 var det to unge ægtepar fra egnen, Else og Kaj Petersen samt Kirsten og Svend Nielsen, der købte kroen. De tog fat og moderniserede indvendigt og malede kroen hvid. De åbnede en grillbar

I 1970'erne blev kroen malet hvid.

og et cafeteria og havde planer om et diskotek.

Efter blot to år skiftede kroen igen ejer, idet Inge Flindt og Kaj Thaysen overtog stedet. De kom fra Marstal, hvor de havde drevet hotel "Minde". Kaj var kok, og med dem fik kroen en opblomstring, den blev velrenommeret og fik en god søgning.

Efter 11 år i Vester Hæsinge solgte Inge og Kaj kroen til Birgitte og Torben Eis fra Fredericiaegnen. Birgitte var kok som sin forgænger, men tiderne var ikke med de små kroer, og i 1993 var det så endegyldigt slut på flere hundrede års krodrift, og ejendommen gik på tvangsauktion. Siden den tid har der været skiftende ejere, der udelukkende har benyttet den gamle kro til privat beboelse, og her i 2010 endte den så igen på tvangsauktion.

Faaborg-Midtfyn Kommune overtog den gamle kro, som derefter blev revet ned og grunden er nu udlagt som grønt område.

